

Uradno glasilo DÖAV

Mitteilungen des Deutschen und Oesterreichischen Alpenvereins

V letošnji tretji številki *Planinskega vestnika* smo lahko prebrali zelo zanimiv prispevek o vzponu in propadu Kranjske sekcije Nemško-avstrijskega planinskega društva (DÖAV), v tokratnem prispevku pa bomo na kratko prelistali njihovo uradno glasilo.

DÖAV je svojo dejavnost želel približati kar najširšemu krogu ljudi, zato je tudi do 70 odstotkov izdatkov društva namenil izdajanju publikacij; časopisa *Zeitschrift des deutschen und oesterreichischen Alpenvereins* in, lahko bi zapisali uradnega lista društva, *Mitteilungen des deutschen und oesterreichischen Alpenvereins*. Posamezne številke *Mitteilungen* so spete v zvezke in so na spletnih straneh innsbruškega arhiva dosegljive sodobnim raziskovalcem planinske zgodovine.

Za slovenski prostor je časopis zanimiv predvsem iz dveh vidikov. Prvi se nanaša na dejstvo, da časopis, tako kot društvo, sprva ni bil političen. Pri prizadevanjih društva in časopisa je šlo za geografsko povezanje in alpsko stvar, ne za politično pehanje, kar objava novic tudi dokazuje. Zaradi družbeno političnih sprememb pa sta zlasti pred začetkom druge svetovne vojne društvo in časopis postala sredstvo v rokah velikonemške ideje.

Drugo dejstvo je povezano s široko razširjenostjo društva in časopisa. Pregled novic namreč kaže, da je poznavanje gorskega prostora segalo geografsko zelo široko. Če vemo, da je glasilo pokrivalo nemško govoreči srednjeevropski prostor in da sta bili v društvo vključeni tudi podružnici iz Anglije in Egipta, smemo zapisati, da je védenje o takratnem slovenskem vzpetem svetu močno presešlo okvire današnjega skupnega evropskega prostora.

Oblika časopisa

Kot preberemo na naslovnici prve številke iz leta 1875, je časopis začel izhajati v Frankfurtu, kjer je bil takrat sedež društva. Izhajanje je bilo predvideno šestkrat letno. Člani naj bi ga brezplačno dobivali v svojih društvih, sicer pa ga je bilo v sedemdesetih letih 19. stoletja moč kupiti tudi v knjigarnah po ceni 4 marke oziroma 2 fl. Če vemo, da je bila istega leta polletna naročnina z dostavo po pošti za osrednji *Laibacher Zeitung* 7,50 fl, vidimo, da cena društvenega časopisa ni bila nizka. To in dejstvo, da je bil pisan v nemščini, je pomenilo, da je bil namenjen omejenemu krogu bralcev v slovenskem prostoru, ozkemu delu meščanstva, ki se je zanimalo za planinstvo.

Zaradi vse širše dejavnosti društva in podružnic je od leta 1881 naprej časopis izhajal vsakega 20. v mesecu,

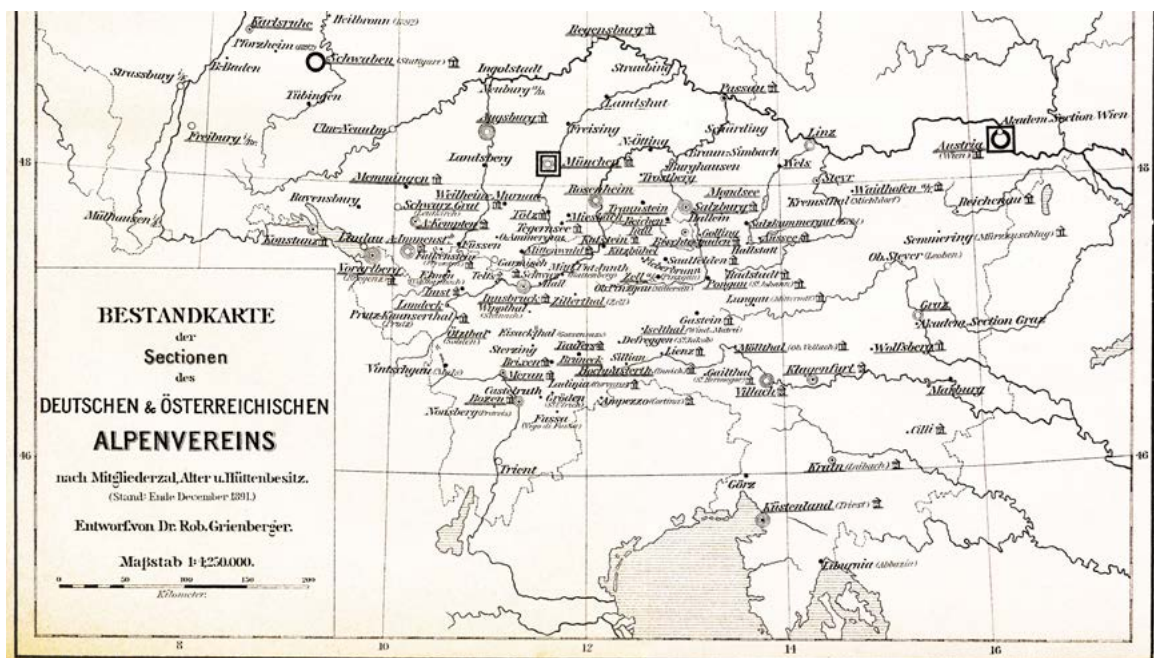

Naslovnica uradnega lista nemško-avstrijskega planinskega društva DÖAV iz leta 1875. Vir: Historisches Alpenarchiv

z letom 1885 dvakrat mesečno, v zadnjem obdobju pa le še enkrat mesečno.

Uredništvo

Uredniki glasila takratnemu slovenskemu prostoru niso bili neznani, o čemer je poročal tudi *Planinski vestnik*. Prvi urednik *Mitteilungen* je bil nemški kemik in alpinist dr. Theodor Peterson iz Frankfurta, sicer tudi prvi predsednik DÖAV. Leta 1877 ga je nadomestil raziskovalec Alp alpinist Theodor Trautwein, ki je dal glasilu bolj literarni značaj. Še bolj v to smer je glasilo vodil novinar Johannes Emmer, ki je urednikoval štiri leta, od 1885 dalje. Najpomembnejši pečat pa je glasilu dal alpinist in trgovec Heinrich Heß, ki je leta 1889 prevzel uredništvo, in ga vodil vse do leta 1919. Po pisanju *Planinskega vestnika* je časopis v tem obdobju začel "zavze-

Del zemljevida obsežnega območja iz leta 1891, na katerem so označeni sedeži sekcij DÖAV. Na Kranjskem (desno spodaj) so tedaj delovale Kranjska sekcija v Ljubljani, Küstenland v Trstu, Görz v Gorici, Cilli v Celju in Marburg v Mariboru. Vir *Mittheilungen des DÖAV*

mati stališče do slehernega pojava v planinstvu in alpinizmu, postal je planinska dokumentacija, ki je tvorila osnovo sleherne planinske knjižnice." Heß je bil s srcem predan alpinizmu, leta 1877 je brez vodnika osvojil Veliki Klek, pozneje tudi Matterhorn. Kot alpinistični pisatelj je deloval 42 let in imel pri tem najstrožje zahteve glede izražanja in čistosti jezika. Imel je prirojen občutek, da je med prispelimi dopisi in esaji vedno izbral pravega. Leta 1920 je uredništvo glasila prevzel alpinist Hans Barth, ki ga je vodil do njegovega zatona leta 1938. Morda gre pred podrobnejšimi zapisi o novicah iz slovenskega prostora zapisati, da je bil med sodelavci tudi solnik Josef Vesel, član glavnega odbora kranjske podružnice v obdobju 1892–1901. Življenje glasila društva bi lahko razdelili na tri obdobja, in sicer na obdobje do prve svetovne vojne, obdobje prve svetovne vojne in obdobje med vojnami.

Pred prvo svetovno vojno

V prvem obdobju je glasilo tiskalo okrožnice centralnega odbora, različne znanstvene in potpisne prispevke, poučne spise za gorohodce, denimo o prehranjevanju, planinski opremi ipd. Časopis je sorazmerno s povečanimi prizadevanji centralnega odbora in podružničnih odborov vse pogosteje prinašal poročila o gradnji koč, planinskih poti ter njihovem markiranju in postavljanju smerokazov. V glasilu najdemo marsikaj, med drugim sezname nesreč, sezname preminulih članov društva in sezname planinske literature.

Novice iz slovenskega prostora so se kljub obstoju več podružnic DÖAV najpogosteje dotikale delovanja Kranjske sekcije. Spekter novic je od prvih skromnih in precej enoznačnih prispevkov, v skladu z vse bolj razvejano dejavnostjo društva, postajal pestrejši. Če je bila v prvem letu izhajanja časopisa objavljena le novica o predavanju, ki ga je podružnica pripravila na temo koliščarjev, se je število novic z leti povečalo in je leta 1893 doseglo številko dvanajst. Leta 1882 je bila večina novic v zvezi s Kranjsko sekcijo povezana z organiziranimi predavanji, zadnje novica pa se je nanašala na vzpon na Grintovec. Potem ko je bila leta 1877 zgrajena prva koč Marije Terezije pod Triglavom, je bilo s tega območja bistveno več obvestil. Nasploh se je z odpiranjem koč v Julijskih Alpah, Karavankah in Kamniških Alpah število prispevkov povečalo. Poleg obvestil, ki so se dotikala konkretnih dejavnosti, so gotovo omembe vredni daljši prispevki Johanesa Frischaufa in Juliusa Kugyja. Med naslovnimi članki gre zagotovo omeniti tudi leta 1901 objavljeni prispevek davčnega strokovnjaka, sicer pa dolgotrnega predsednika Kranjske sekcije, dr. Rudolfa Roschnika o poteh, ki so vodile k Vossshütte (današnja Erjavčeva koč na Vršiču) in od nje. Čeprav pisci novic v tem obdobju niso znani, gre domnevati, da je avtor večine prav Roschnik. Znan je denimo njegov dopis o prvem vodniškem tečaju na Slovenskem, ki ga je Kranjska sekcija organizirala leta 1894 v Mojstrani.

Med vojno

Časopis med prvo svetovno vojno ni prenehal izhajati, saj je uredniški odbor menil, da "... čim dlje traja vojna in čim dlje naši člani ne morejo biti aktivni v Alpah, tem bolj je potrebno, da občutek skupne pripadnosti krepijo naše društvene publikacije." Izhajanje glasila je v tem obdobju oteževalo povečanje

stroškov tiska in dela. Da bi dobili potreben papir in ostala sredstva, je bilo treba precej napora in iznajdljivosti, mnogokrat je bil natis odvisen celo od podarjenega materiala. Delo je hromilo pomanjkanje usposobljenih delavcev, ponavljajoče se blokade pošte in tovora ter neizmerna rast cen. Številke časopisa v tem obdobju odražajo duh časa in resnih sprememb v združenju. V primerjavi s časom pred vojno je prišlo tudi do radikalizacije jezika in vsebine. Časopis je omejil izhajanje, namesto 24 številkih jih je izšlo 12, poleg tega je bil vsebinsko podvržen cenzuri, ki je omejevala poročanje in upočasnjevala produkcijo. Informacije o boju, življenju in dejavnostih vojaških uniform v visokogorju, ki so jih zahtevali bralci, je bilo kljub koncesiji najvišjih vojaških oblasti mogoče posredovati le delno. Poleg vsega se je spremenila zunanja podoba, saj so *Mittheilungen* od začetka vojne do svojega zatona izhajale v tiskani gotici.

Časopis je za čete, ki se bojujejo v gorah, pozival k prostovoljnemu prispevku. Predvsem so potrebovali gozdarje, palice, cepine, vrvi, očala, nahrbtnike, svetilke itd. V glasilu najdemo imena članov DÖAV, ki so padli v bojih. Kranjska podružnica oziroma novice, povezane z njo, so bile redke, redno pa v objavljenem seznamu podružnic.

Iz slovenskega prostora gre med redkimi objavami omeniti novico o nesreči 55-letnega vodnika Franca Urbasa iz Mojstrane. Z njim je bil namreč pokopan zadnji član iz skupine prvih (izobraženih) vodnikov na Slovenskem.

Poročanje med obema vojnama

V obdobju med vojnama so se poleg rednih rubrik pojavljale nove, ki so se navezovale na mlade pohodnike, v glavnem pa se je časopis skušal držati ustaljene poti in še naprej tiskal poročila podružnic društva, se spominjal pomembnih članov, pisal o planinski opremi, varovanju okolja, nesrečah itd. V časopisu je bilo natisnjenih vedno več oglasov o planinski opremi, gostinskih obratih, transportnih sredstvih, zavarovalnicah, fotografskih aparatih, sončnih kremah, farmacevtskih firmah itd. Nasploh je bilo tudi več slikovnega gradiva.

Po koncu prve svetovne vojne so novice, povezane s slovenskim prostorom, po pričakovanju redke, saj podružnic DÖAV v našem prostoru ni bilo več. Zadnje obvestilo Kranjske sekcije je bilo namenjeno članom, in sicer ravno v zvezi z obravnavanim glasilom, za katero je bilo nemogoče organizirati razdeljevanje, zato so ga člani prijeli po pošti iz Münchna. Med daljšimi zapisi o naših gorah izstopata dva. Prvi je potopis nekega dunajskega turista na Vrtačo. Drugi, verjetno privlačnejši za takratne bralce, je iz leta 1926 in je nastal na podlagi osebnih izkušenj člana münchenske podružnice. Avtor je z zapisom želel prepričati, da bi nekdanje avstrijske alpske pokrajine na Kranjskem (v Sloveniji), torej Julijske Alpe, Karavanke in Kamniške Alpe, ki so jih pred

vojno odprle in urejale aktivne podružnice Alpenvereina, šle v pozabo. Poleg opisa lepote, ki se lahko merijo s katerim koli drugim območjem Vzhodnih Alp, in natančnih geografskih opisov, je navedel vse koče, izhodišča in čas, ki je potreben za hojo do koč. V zvezi s hrano je poudaril, da so cene nižje kot v Nemčiji in Avstriji, količina in kakovost pa precej boljši. Zanimive so tudi njegove izkušnje s prebivalci. Po njegovem gre večinoma za slovenski živelj, razen v Bohinju, kjer se zdi, da ljudje bolje govorijo nemško kot slovensko. Kljub slovenskemu poreklu prebivalstva se nemško govoreči planinec povsod lahko precej dobro znajde.

Zaton časopisa

S priključitvijo Avstrije k Nemčiji 12. marca 1938 in s preimenovanjem društva je tudi glasilo poslej izhajalo kot *Mittheilungen des deutschen Alpenvereins*. Sprememba imena in naklonjenost velikemu dogodku je že v prvi številki nakazovala prihodnjo politiko glasila. To se je postavilo izrazito na stran uradne nacistične politike in lahko bi zapisali, da so bile *Mittheilungen* do svojega zatona politično glasilo oblasti, ki je bilo sicer še vedno namenjeno objavljanju planinskih vesti, a strogo v velikonemškem duhu. Zadnja številka glasila je izšla 5. decembra 1938. Po ustanovitvi Avstrijskega planinskega društva (ÖAV) leta 1945 je prva številka *Mittheilungen des Oesterreichischen Alpenvereins* izšla na Dunaju, od leta 1948 naprej pa je izhajala v Innsbrucku. ○

RTV SLO | PRVI

**V navezi -
razgled na gore
vsako prvo nedeljo
ob 14.30 na Prvem**